

Προσωπογραφία του Ουίλιαμ Μπλέικ (υδατογραφία, αντίγραφο έργου του Τόμας Φίλιπς του 1807), The Morgan Library

ΟΥΙΛΙΑΜ ΜΠΛΕΪΚ

Ο ποιητής-προφήτης

Τον επιδραστικό αλλά παραγνωρισμένο στην εποχή του βρετανό ποιητή και χαρακτήρα παρουσιάζει ο **Πίτερ Ακρόντ** στη βιογραφία του που κυκλοφόρησε στα ελληνικά

ΣΕΛ. 3

PETER ACKROYD
Ουίλιαμ Μπλέικ

Μετάφραση
Γιώργος Λαμπράκος,
Εκδόσεις
Πατάκη, 2017,
σελ. 504,
τιμή 19,90 ευρώ

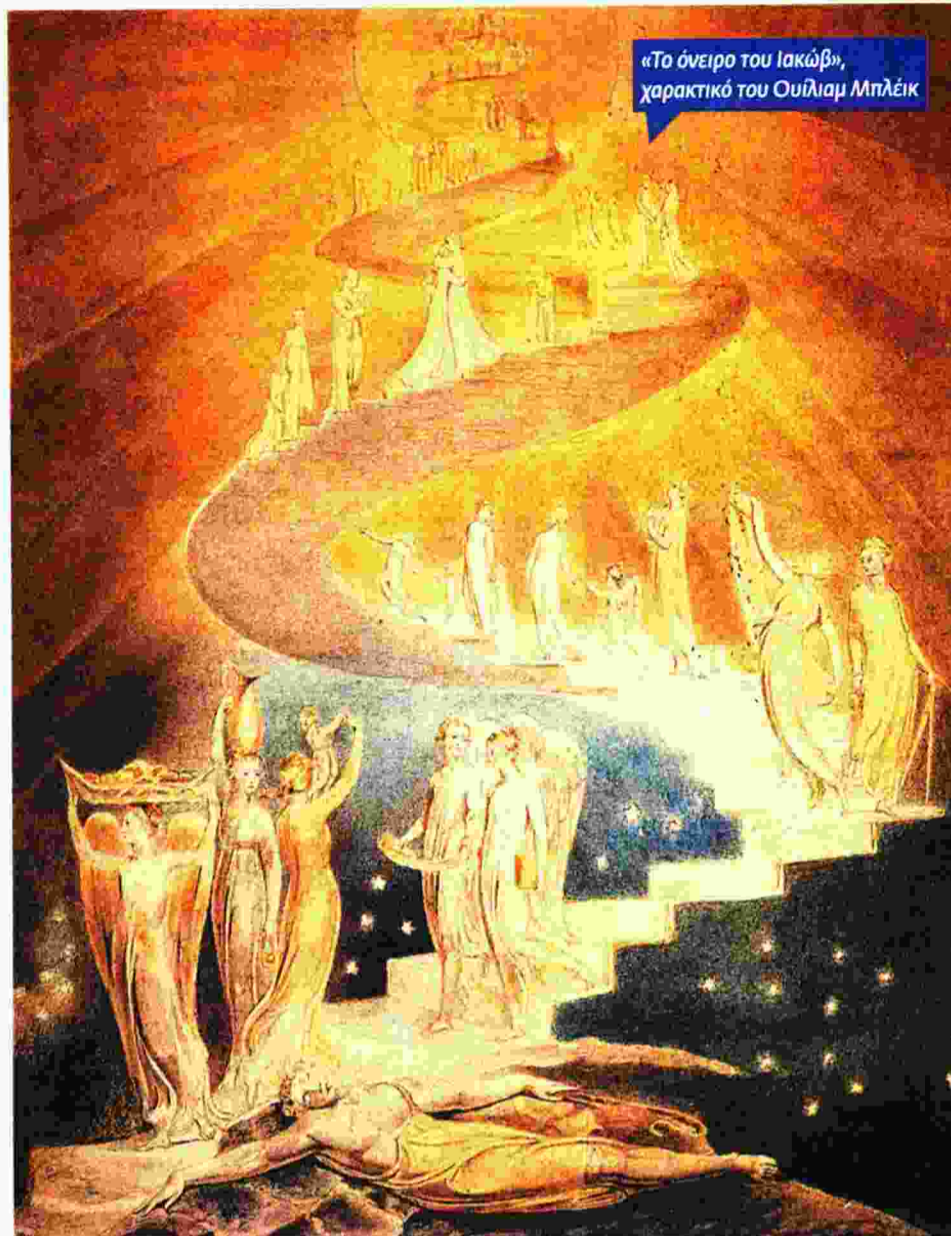
ΤΗΣ
ΛΑΜΠΡΙΝΗΣ ΚΟΥΖΕΛΗ

«Μέσα στην ιστορία του αγγλικού πολιτισμού ο Γουλιέλμος Μπλέικ είναι μόνος του, σαν τον Προμηθέα στον βράχο» έγραφε το 1953 ο Ζήσιμος Λορεντζάτος προλογίζοντας τη μετάφρασή του των Γάμων του Ουρανού και της Κόλασης του Ουίλιαμ Μπλέικ (1757-1827). Θεωρούσε τον οραματιστή ποιητή, τον χαράκτη, στοχαστή Μπλέικ «Γίγαντα» που δεν μπόρεσαν να φτάσουν ούτε ο Πάουντ ούτε ο Ελιοτ, έναν ποιητή-προφήτη, όπως ήταν οι ποιητές σε όλες τις μεγάλες εποχές, με αποστολή να φέρουν στους άλλους το μήνυμα του Θεού. Ο δικός μας Λορεντζάτος, που επηρέαστηκε στα δικά του ποιητικά βήματα, αλλά και στην ποιητική θεωρία του, από τον υπερβατικό Μπλέικ, ανήκει στους θιασώτες ενός ποιητή που ανακαλύφθηκε όψιμα και μετά θάνατον από τους ομοτέ-

χνους του, ενός δημιουργού τον οποίο οι σύγχρονοι του περιφρονούσαν ως γελοίο όταν δεν τον απέρριπταν ως παράφρονα.

Τα κομμάτια της αποσπασματικής εικόνας του Μπλέικ που έχουμε στη Ελλάδα ενώνει τώρα σε ένα συνεκτικό πορτρέτο η βιογραφία *Ουίλιαμ Μπλέικ* (μτφ. Γιώργος Λαμπράκος, Πατάκης, 2017) του Πίτερ Ακρόιντ. Γεννημένος στο Λονδίνο και με-

γαλωμένος σε μια μονογονεϊκή οικογένεια αυστηρών καθολικών πεποιθήσεων, αριστούχος της Αγγλικής Φιλολογίας από το Πανεπιστήμιο του Κέιμπριτζ, ο πολυβραβευμένος Πίτερ Ακρόιντ είναι μια πολυσχιδής συγγραφική φυσιογνωμία: ποιητής, μυθιστοριογράφος, βιογράφος, συγγραφέας ιστορικών βιβλίων, συγγραφέας παιδικής λογοτεχνίας, κριτικός. Στα ελληνικά κυκλοφορούν περισσότερα από δέκα βιβλία του, κυρίως ιστορικά μυθιστορήματα ή μυθιστορήματα εποχής και βιογραφίες. Οι βιογραφίες *Πόε. Μια σύντομη ζωή* (Πατάκης, 2010), *Σαίξπηρ* (Μικρή Αρκτος, 2010), *T.S. Eliot* (Νεφέλη, 2002) είναι τρεις από το πλήθος των βιογραφιών του Ακρόιντ, ο οποίος έχει καταπιαστεί με τη ζωή λογοτεχνών και λογίων, καλλιτεχνών και επιστημόνων (Πάουντ, Ντίκενς, Τσόσερ, Τόμας Μορ, Ισαάκ Νεύτων, Ουίλιαμ Τέρνερ, Τσάρλι Τσάπλιν, Άλφρεντ Χίτσκοκ κ.ά.). Η βιογραφία του Μπλέικ τυπώθηκε στα αγγλικά το 1995, μία δεκα-

«Το όνειρο του Ιακώβ», χαρακτηριστικό του Ουίλιαμ Μπλέικ

Ο Ακρόιντ απεικονίζει με ενάργεια το σύμπαν μέσα στο οποίο ανδρώνεται ο Μπλέικ, το Λονδίνο, την πόλη η οποία τον καθοδηγεί συχνά στις επιλογές των προσωπικοτήτων που βιογραφεί

Ουίλιαμ Μπλέικ, ο οραματιστής, ο ασυμβίβαστος

ετία νωρίτερα από τις βιογραφίες του Σαίξπηρ και του Πόε. Δεν γνωρίζουμε αν ο Ακρόιντ την ξεχωρίζει από τις άλλες, ερωτηθείς όμως σε εκπομπή του BBC ποια προσωπικότητα έχει ασκήσει τη μεγαλύτερη επίδραση στον αγγλικό βίο, εκείνος απάντησε ότι θεωρεί «τον Ουίλιαμ Μπλέικ τον πιο ρομαλέο και σημαντικό φιλόσοφο ή στοχαστή στην Ιστορία της Αγγλίας».

Καθυστερημένη έκδοση

Η καθυστερημένη έκδοση της βιογραφίας στα ελληνικά είναι ένδειξη της περιορισμένης αναγνωρισιμότητας, σε ένα κοινό μημμένων αναγνωστών που είχε ως τώρα ο Μπλέικ στη χώρα μας. Η τωρινή έκδοση πιστώνεται οπωσδήποτε στον ποιητή Χάρη Βλαβιανό, μεταφραστή του Μπλέικ και διευθυντή της σειράς «Προσωπογραφίες» των Εκδόσεων Πατάκη, στην οποία εντάσσεται ο τόμος. Μετέφρασε τους

Γάμους του Ουρανού και της Κόλασης του Μπλέικ (Νεφέλη, 1999) και τους Ξανατύπωσε πρόσφατα (Νεφέλη, 2014) με μεγάλη κυκλοφοριακή επιτυχία, και ενδέχεται ο Μπλέικ να έχει την πρωτοκαθεδρία στην καρδιά του. Αναμφίβολα είναι ένας ποιητής στον οποίο έχει μιήσει πολλοί από τους μαθητές του στα κατά καιρούς ποιητικά εργαστήρια, συμβάλλοντας, όπως και ο ποιητής Γιώργος Μπλάνας με τη μετάφραση τριών συλλογών του Μπλέικ (*Τα τραγούδια της αθωότητας*, *Το βιβλίο της Θελ*, *Τα τραγούδια της πείρας*, Ερατώ, 2002-2004) – για να αναφερθούμε σε δύο συστηματικούς μεταφραστές του – στην ανάπτυξη ενός αναγνωστικού κοινού για τον Μπλέικ στην Ελλάδα. Ενός κοινού που είναι πλέον έτοιμο για την πολυσέλιδη βιογραφία του Ακρόιντ, η οποία προϋποθέτει, από την πρώτη σελίδα, εξοικείωση με το έργο του βρετανού ποιητή. Η βιογραφία του Μπλέικ,

παρά τη γλαφυρή αφηγηματική εκκίνηση – ένα βράδυ του λονδρέζικου χειμώνα, με ομίχλη και κεριά, στο σπίτι ενός εμπόρου πλεκτών στο Σόχο, όπου γεννιέται ο Μπλέικ – και παρότι ακολουθεί, σε μια συμβατική δομή, τη ζωή στη γραμμική εξέλιξη της στον χρόνο, συνομιλεί διαρκώς με το έργο του Μπλέικ και με τους μελετητές του. Η ευσέβεια και η θεοληψία της πολυμελούς οικογένειάς του – η οποία ανήκε σε κάποιο χριστιανικό «σχίσμα» – παρουσιάζονται ως το ριζοσπαστικό πλαίσιο και η πνευματική κληρονομιά μέσα στην οποία γεννιέται η εννοιακή ποίηση του Μπλέικ, που μεγαλώνει βλέποντας οράματα στη ζοφερή ατμόσφαιρα του Λονδίνου, ενώ τεκμηριωμένες αναφορές στις οικογενειακές σχέσεις άλλοτε διορθώνουν λανθασμένες ερμηνείες στίχων και άλλοτε επιβεβαιώνουν σειρά κριτικών μελετών που υποστηρίζουν ότι «όλο το έρ-

γο του αποτελεί εκτεταμένη άσκηση στη φρουδική υπονόμευση».

Ωστόσο, και ο αναγνώστης που δεν γνωρίζει την επική «Ιερουσαλήμ» του Μπλέικ ή τον δημοφιλή του «Τίγρη», που τον τραγουδούσαν «σαν λαϊκό ύμνο οι πιο φωτισμένοι σύγχρονοι του και τα σχολιαρόπαιδα τον 20ό αιώνα», θα έχει κατακτήσει την ποιησή του κλείνοντας τον τόμο. Ο Ακρόιντ μπαίνει στον κόπο να διδάξει Μπλέικ, βιογραφώντας τον.

Το Λονδίνο του Μπλέικ

Η αναγνωστική απόλαυση της βιογραφίας βασίζεται στις λεπτομέρειες, σε μαρτυρίες και ντοκουμέντα αρχείων, που αναπαριστούν τον κόσμο του Μπλέικ και το Λονδίνο της εποχής του. Ο χρόνος και ο τόπος καθορίζουν τη δημιουργία σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από όσο νομίζουμε, αυτή είναι η εκπνερασμένη άποψη του Ακρόιντ, γι' αυτό απεικονίζει με ενάργεια το σύμπαν μέσα στο οποίο ανδρώνεται ο Μπλέικ, το αγαπημένο του Λονδίνο – την πόλη για την οποία ο Ακρόιντ έχει γράψει μια βιογραφία (2000) και η οποία τον καθοδηγεί συχνά στις επιλογές των προσωπικοτήτων που βιογραφεί.

Εδώ, ξεναγεί τον αναγνώστη στην οδό Γκρέιτ Κουίν με το εργαστήριο του Τζέιμς Μπόζερ, στον οποίο μαθητεύει ο Μπλέικ ως χαράκτης, και τη Λέσχη των Ελευθεροκτόνων απέναντι, στα νεκροταφεία όπου ο νεαρός χαράκτης ασκείται, στο Αβαείο του Ουέστμινστερ και στη νεοσύστατη Βασιλική Ακαδημία των Τεχνών όπου ως φοιτητής αμφισβητεί την ανάγκη για τα ελληνικά και ρωμαϊκά πρότυπα αναπνύοντας την προσωπική του μυθολογία. Η ασυνήθιστη φαντασία του αντι-διαφωτιστή Μπλέικ, που αντλεί από τη βιβλική εικονοποιία και τις ερωτικές φαντασιώσεις, συνδέεται με τη σεξουαλική ελευθεριότητα στον δημόσιο λονδρέζικο βίο και τις πόρνες του Τσέρινγκ Κρος, σε ένα αφηγηματικό τόξο το οποίο γεφυρώνει τη γοητεία της περιπλάνησης του ρομαντισμού με την αναπαραστατική πρακτική της αλθοφάνειας του ρεαλισμού.

Ο αμφιλεγόμενος Μπλέικ, ο οποίος στην εποχή του ήταν γνωστός «μόνο ως χαράκτης, ως ένας τεχνίτης με άγριες ιδέες και την τάση να γράφει ακατανόητους στίχους. Δούλευε για τον άρτο τον επισύσσιο, εκκεντρικός, βρόμικος και σκοτεινός», βγαίνει από τις σελίδες του Ακρόιντ γήινος και συναρπαστικός σαν πρωταγωνιστής μυθιστορήματος, πιονέρος, ριζοσπάστης, που «αποτελούσε μέρος της πρώτης μεγάλης περιόδου εμπνευματοποίησης και μαγικής κατασκευής στην αγγλική ιστορία και ήταν ένα από τα πρώτα της θύματα».